

Вилхелм Хауф
Еленовият гулден

В Горна Швабия и до ден днешен се издигат стените на най-величествената нявга крепост в околността – Хохенцолерн. Тя се извисява на заоблен, но стръмен планински връх, от чиито непристъпни висоти се открива просторна гледка надалеч в равнината.

Оттам, откъдето се виждала крепостта, а и още по-отдалеч храбрият Цолеров¹ род будел страхопочитание у хората, а славата на името му се разнасяла по цялата немска земя.

Преди стотици години, мисля, дори още преди изнамирането на барута, в тази крепост живеел един Цолер, който бил особняк по природа. Не бил голям душманин за народа си, нито живеел в непрестанна свада със съседите си, ала въпреки това никои не дръзвал да се изпречи на пътя му, за да не се натъкне на мрачния му поглед, навъсеното му чело и неприветливия му нрав. Освен прислугата му малцина го били чували да разговаря нормално като другите хора, защото обикновено когато някой го срещнал да препуска в равнината, свалял бързо шапката си за поздрав, заставал чинно и му виквал: „Добър вечер, господин графе, какво хубаво време е днес, нали?“, той отвръщал: „Тъпа работа!“ или „Знам.“

Но ако не угодели на него или на конете му, ако някой селяк заprechел в дефилето пътя му с двуколката си, така че да не може бързо да го заобиколи с арапа си, гневът на графа се изливал подобно мълниеносен облак в порой от ругатни. Но никои не бил чувал той да вдигне ръка на селяк. Въпреки това в цялата околия бил известен като „Тъмния облак на Цолерн“.

Тъмния облак на Цолерн имал жена, която представлявала пълната му противоположност – като майски ден умеела да очарова хората с благия си и приятен характер. Случвало се често с мили думи или с топлия си поглед да помири мъжа си с хора, засегнати от грубостта му.

На сиромасите помагала с каквото можела и нито летен зной, нито зимна виелица можели да ѝ попречат да слезе по стръмния склон, за да навести бедни люде или болни дечица. Случело ли се тогава из пътя да я срещне графът, той само измърморвал сърдито: „Тъпа работа! Знам.“

Някоя друга жена би се постреснала или смутила от мрачния му нрав. Или би си казала, да речем: „Какво ме интересуват бедните хора, щом мъжът ми е безразличен към тях?“. Друга от гордост или обезсърчение би охладняла в чувствата си към студения съпруг, но не и

1. Zoller (нем.) – германска династия. Някои пруски крале и германски императори носят това име.

госпожа Хедвиг фон Цолерн.

Тя все още милеела за него както в началото. Често прокарвала хубавата си бяла ръка по смуглото му чело, за да изглади бръчките му, обичала го и го почитала. И когато година и един ден след сватбата небето я дарило с младия граф, обичта ѝ не намаляла, независимо от всичките нежни майчини грижи, с които обгръщала синчето си. Изминали три години, а граф Цолерн виждал сина си само в неделя след обяд, когато бавачката му го довеждала. Тогава се втрещвал в детето, измърморвал нещо под носа си и после ѝ го връщал обратно.

Когато малкият се научил да казва „татко“, възнаградил бавачката с един гулден, а на сина си дори не се усмихнал.

На третия му рожден ден графът наредил за първи път да му облекат панталонки и да го издокарат с дрехи от кадифе и коприна. После заповядал да доведат врания му ат и още един хубав кон, взел детето на ръце и като подрънквал с шпорите си, заслизал надолу по извитата стълба.

Като видяла това, госпожа Хедвиг се смаяла. Обикновено нямала навика да пита графа къде отива и кога ще се върне, но този път загрижеността за детето ѝ я накарала да се обади.

– Ще излизате ли, господин графе? – попитала тя.

Но той не ѝ отвърнал.

– А защо вземате Куно с вас? Той ще ходи с мен на разходка.

– Знам – отвърнал Тъмния облак на Цолерн и продължил нататък.

Като стигнал до двора, качил детето на седлото и завързал крачето му здраво с една кърпа за единия кон, а той самият се метнал на врания и препуснал към крепостната порта, като държал юздата от коня на сина си.

Изглежда, в началото на детето му доставяло голямо удоволствие да язди заедно с баща си надолу по склона. То пляскало с ръце, смеело се и подръпвало коня за гривата, защото му се искало да тича още по-бързо. Графът му се радвал и на няколко пъти му подвиквал:

– От теб може да излезе юнак!

Но когато пристигнали в равнината и вместо равен ход графът продължил нататък в тръст, малкият загубил ума и дума. Първо съвсем плахо замолил баща си да язди по-бавно, но когато графът, вместо да го послуша, пришпорил коня и от силния вятър горкият Куно едва не останал без дъх, той заплакал тихичко, а като не можел повече да изтрае, ревнол с все сили.

„Знам! Тъпа работа! – захванал пак своята бащата. – За първи път

се качва на кон и вече наду гайдата! Млъквай или...!“

И тъкмо мислел да го окуражи с някоя по-дръзка дума, когато изведнъж конят му се изправил на задните си крака. Юздата на другия кон паднала от ръката му, той се помъчил да овладее своя и когато най-сетне можал да го успокои, страхливо се заозъртал за детето си, но видял конят му да препуска към крепостта без ездач.

И както инак бил и твърд, и мрачен човек, при тази гледка сърцето на графа се свило от болка. Бил сигурен, че детето му лежи стъпкано някъде по пътя. От мъка заскубал брадата си и заридал. Но колкото и назад да се връщал, никъде не могъл да намери и следа от момчето. И тъкмо си представял как подплашеният кон е метнал момченцето в някой ров с вода край пътя, когато чул зад себе си детско гласче да го вика по име. Обърнал се веднага и – що да види? Недалеч от пътя под едно дърво стояла една старица и люлеела малкия на ръце.

– Как попадна детето у теб, стара вещице? – креснал ѝ ядосано графът. – Веднага го доведи при мен!

– Не бързайте толкова, ваша милост! – засмяла се грозната старица. – Инак може и вие да пострадате с тоз напет жребец! Питате как съм се добрала до малкия юнкер. Конят му препускаше подплашен и той висеше от него, завързан за крачето, а косите му почти се опираха в земята. Тогаво го улових в престилката си.

– Знам! – викнал сърдито господарят на Цолерн. – Дай ми го сега. Няма как да слеза от коня, защото е побеснял и може да го ритне.

– Дарете ме с един еленов гулден! – смирено помолила жената.

– Тъпа работа! – викнал графът и ѝ подхвърлил към дървото няколко пфенига.

– Не – настоявала старата жена, – един еленов гулден ще ми свърши добра работа.

– Какъв еленов гулден! Та ти не струваш толкова! – разпалил се графът – Дай бързо детето или ще насъскам кучетата срещу теб!

– Така ли? Значи не струвам колкото еленов гулден? – отвърнала старицата с подигравателен смях. – Е, ще се разбере кое от вашето наследство струва колкото еленов гулден, а пфенигите задръжте за себе си.

Като казала това, старата жена подхвърлила на графа трите медени монети така умело, че и трите попаднали точно в кожената кесия на графа, която още била в ръката му.

Няколко минути той стоял онемял, смаян от чудната ѝ сръчност, но накрая почудата му прераснала в гняв. Грабнал пушката си, освободил спусъка ѝ и я насочил към старицата. А в това време тя съвсем спокойно

гушкала и целувала малкия, като го държала отпреде си така, че ако графът реши да стреля, куршумът да улучи първо него.

– Ама че добро, хрисимо момченце си ти – говорела тя на детето. – Остани такава и нищо няма да ти липсва.

После го пуснала и се закарала с пръст на графа:

– Цолерн, Цолерн, запомнете, че ми дължите един еленов гулден! – викнала му тя и без да обръща внимание на ругатните на графа, като се подпирала на бастунчето си, изчезнала в гората. А Конрад, оръженосецът, слязъл разтреперан от коня си, качил детето на седлото, метнал се зад него и препуснал след повелителя си нагоре към замъка.

Това бил първият и последният път, когато Тъмния облак на Цолерн взел синчето си на езда. Заради това, че то се разревало и разпищяло, когато конете преминали в тръст, графът сметнал, че е мекушаво момче, не хранел вече големи надежди за него и го срещал с нежелание. Всеки път, щом детето, което обичало баща си от все сърце, идвало при коленете му да му се порадва, той го отпъждал с ръка и казвал: „Знам! Тъпа работа!“

Дотогава Госпожа Хедвиг изтърпявала всички мрачни настроения на съпруга си, но това недружелюбно отношение към невинното дете я наранявало дълбоко. На няколко пъти се разболявала, потресена от суровите наказания, които побеснелият граф налагал на малкия заради някакво дребно провинение и най-накрая починала в най-хубавите си години. Прислугата ѝ и хората от цялата околност плакали горко за нея, но най-силна била скръбта на сина ѝ.

Оттогава графът съвсем охладнял към момчето. Поверил възпитанието му изцяло на бавачката и свещеника си и не му обръщал особено внимание, още повече че не след дълго се оженил повторно за една богата госпожица, която след година го дарила с близнаци, двамина графове.

Куно най-много обичал да ходи на разходка при старата женица, която на времето му спасила живота. Тя всеки път му разказвала надълго и широко за починалата му майка и затова колко добрини била видяла от нея. Слугите и прислужниците често предупреждавали момчето да не ходи толкова често при госпожа Фелдхаймерин – така се наричала старицата, и го убеждавали, че тя била просто една вещица. Но малкият не се страхувал, защото свещеникът го учел, че не съществуват вещици и че приказките, че някои жени можели да омагьосват и да летят на ръжен към Брокен², били измислица. Е, имало у нея разни неща, които той не можел да проумее – спомнял си много добре за трите пфенига, които

хвърлила така умело в кесията на баща му; признавал също способността ѝ да приготвя какви ли не изкусни мехлеми и отвари, с които лекувала хора и добитък. Ала не вярвал на хората, че имала магьоснически тиган на времето, от който, щом го окачела над огъня, се извивала страшна гръмотевична буря. От госпожа Фелдхаймерин младият граф се научил да приготвя конски илачи, цар срещу бяс, стръв за риба и разни други полезни неща.

Скоро тя се превърнала в единствената му дружинка, защото бавачката му умряла, а мащехата му нехаела за него.

Когато и братята му поотраснали, животът на Куно станал още по-тъжен. Те имали късмета да не паднат от коня при първата си езда и затова Тъмния облак на Цолерн ги сметнал за разумни и способни момчета. Обичал ги много силно, излизал с тях всеки ден на езда и ги учел на всичко, от което той самият разбирал. Ала те не усвоили много добри неща. Тъй като самият той не можел ни да чете, ни да пише, не намирал за нужно чудесните му момчета да си губят времето с учение. Затова пък едва десетгодишни близнаците умеели да ругаят ужасно като баща си, заяждали се с всекиго и се държали един с друг като куче и котка. Съюзявали се единствено когато трябвало да погодят някакъв номер на Куно.

Майка им не се безпокояла много за това, защото намирала боричкането на момчетата за признак на здраве и сила.

Веднъж, когато един слуга обърнал внимание на графа върху държането им, той отвърнал както обикновено „Знам! Тъпа работа!“

Но си рекъл, че трябва да измисли средство, което в бъдеще да попечи на синовете му да се избиват един друг, защото заплахата на госпожа Фелдхаймерин, за която искрено вярвал, че е вещица: „Е, ще се види кое от вашето наследство струва един еленов гулден“ още не му излизало от ума.

Един ден, докато ловувал из околността, забелязал две възвишения, които по форма изглеждали като създадени за замъци и веднага решил да строи там. На единия връх построил замък Шалксберг³, който нарекъл на единия от близнаците, известен заради неспирните си лудории като „Малкия Шалк“. Първо мислел да нарече втория замък Хиршгулденберг⁴, за да се подиграе с вещицата, задето оценила наследството му

2. Брокен – най-високият връх на планината Харц, където според германските легенди се събирали вещици и дяволи в нощта срещу 1 май на св. Валпургия (Валпургиева нощ) и се опитвали да попречат на идването на пролетта.

3. Schalk (нем.) – лъжец, хитрец, дявол.

на непълен еленов гулден, но го оставил да бъде просто Хиршберг.

Така се именуват двата върха и до ден днешен и който пътува из Алпите, може да ги види.

Тъмния облак на Цолерн първо мислел да остави Цолерн на най-големия си син, на Малкия Шалк – Шалксберг и на другия – Хиршберг, но жена му не мирясала, докато той не променил завещанието си.

– Смотаният Куно – така наричала тя бедното момче, защото то не било диво и разюздано като нейните синове, – и без друго получи голямо наследство от майка си, сега да вземе и хубавия, богат Цолерн, а моите синове да получат само по една крепост с малко гора?!

Напразно графът изтъквал, че не бива да му отнемат правото на първороден син. Ала безкрайните й резове и крясъци принудили най-накрая Тъмният облак на Цолерн, който обикновено не се подчинявал на никого, този път, за да има мир, да отстъпи и да препише Шалксберг на Малкия Шалк, Цолерн – на Волф, по-големия близък, и на Куно – Хиршберг заедно с градчето Балинген. Скоро след като се разпоредил така, графът легнал тежко болен. На лекаря, който му казал, че ще умре, отвърнал „Знам!“, а на свещеника на замъка, който го приканил да се подготви за богоугодна кончина, рекъл „Тъпа работа!“, нахвърлил му се с гневни ругатни и издъхнал. Умрял така, както бил живял – като голям грешник.

Още не го били погребали и госпожа графинята се завтекла със завещанието в ръка при заварения си син, Куно. Иронично му предложила да докаже начетеността си, като сам прочете какво пише в него, а именно, че трябва да напусне Цолерн. Тя и синовете й не можели да се наравдат на голямото богатство и на двата замъка, изкопчени от него, първородния син.

Куно приел волята на починалия без недоволство, но се сбогувал със сълзи на очи със замъка, където бил роден, където лежала погребана добрата му майчица и където живеели добрият свещеник и единствената му стара приятелка, госпожа Фелдхаймерин. Замъкът Хиршберг бил красив и величествен, но му се сторил така празен и пуст, че за малко не се поболял от носталгия по Хохенцолерн.

Една вечер графинята и близнаците, които били станали вече на осемнайсет години, стояли на балкона и гледали надолу към склона.

4. Hirschgulden (нем.) – еленов гулден, наречен така заради елена, който е изобразен от едната му страна.

Тогава забелязали един напет ездач, който се изкачвал нагоре, последван от няколко слуги и носилка, теглена от два катъра. Дълго умували кой ли може да е това и най-накрая Малкия Шалк се досетил:

– Ау, та това не е никои друг, а нашият брат от Хиршберг.

– Смотания Куно? – учудила се графинята. – О, навярно ще ни окаже честта да ни покани на гости. А хубавата носилка сигурно е докарал за мен, за да ме отнесе в Хиршберг. Не, такова благородство и такива маниери не съм очаквала от него. На този жест трябва да отвърнем подобаващо. Нека отидем долу при портата, за да го посрещнем. Усмехнете се, може би в Хиршберг той ще ни зарадва с подаръци – теб с кон, теб с рицарски доспехи, а мен с бижутата на майка си, за които отдавна си мечтая!

– Не искам никакви дарове от Смотания Куно – отвърнал Волф. – А и няма да му се хиля насреща. Но ако пита мен, нямам нищо против скоро да последва блажения ни баща – така ще наследим Хиршберг и всичко останало. А на вас, майко, ще отстъпим бижутата на ниска цена.

– Така ли, нехранимайко! – скочила майката. – Да ги откупвам!? Така ли ми се отблагодаряваш задето ви извоювах Цолерн? Нали така, Малък Шалк, кажи, че ще получа бижутата даром?

– Даром е само смъртта, майко! – възразил ѝ през смях синът. – И ако е истина, че бижутата струват колкото един замък, няма да оглупеем дотам, че да ти ги накичим по врата. Нека Куно само да хвърли топа, слизаме долу, делим каквото има и аз продавам дела си. Ако ми предложиш повече от евреина, бижутата ще са твои.

Докато разговаряли, стигнали до портата на замъка и графинята едва удържала гнева си, защото граф Куно вече минавал по подвижния мост.

Щом забелязал мащехата и братята си, той спрял коня, слязъл и ги поздравил учтиво. Защото, макар и да му били причинили много страдания, той си помислил, че са му братя, а майка им, макар и зла жена, била любима на баща му.

– Колко хубаво, че синът ми е дошъл да ни види – рекла графинята с умилкващ се глас и подкупваща усмивка.

– Как сте там, в Хиршберг? Посвикнахте ли? А сте се сдобили и с носилка? И то каква – царица не би се срамувала да пътува в нея. Сигурно няма дълго да липсва и господарка, която да обикаля с нея страната.

– Още не съм се замислил за това, уважаема госпожо – отвърнал Куно. – Но съм дошъл с носилката да си взема дружина.

– Само колко сте добър и загрижен за нас.

– Нали вече отец Йозеф, нашият свещеник, не може да се придвижва на кон – без да се притесни от думите й, продължил Куно, – ще го взема с мен. Мисля да остане да живее при мен – та нали ми беше учител. А и така се разбрахме, когато си тръгнах от Цолерн. И старата госпожа Фелдхаймерин мисля да заведе долу, в замъка. Мили Боже! Тя стана на сто години, а на времето спаси живота ми, когато за първи път излязох да яздя с достопочтения си баща. Стаи при мен в Хиршберг – колкото искаш, нека там да издъхне.

Като изрекъл това, Куно пресякъл двора и отишъл да доведе кръстника си, дворцовия свещеник.

Юнкер⁵ Волф прехапал устни от яд, а Малкия Шалк високо се изсмял и рекъл:

– Какво ще ми дадете за коня, който получих като армаган? Братче Волф, дай да го разменим за рицарските ти доспехи. Ха-ха-ха! Щял да вземе кръстника и старата вещица при себе си? Ама че хубава двойка! До обяд ще учи гръцки при свещеника, а следобед ще взема уроци по вещерско изкуство при госпожа Фелдхаймерин. Ама че шури работи прави този смотан Куно!

– Какъв нахалник! – отвърнала графинята. – Не е за смях, Малък Шалк. Той срами цялата фамилия и заради него ще се червим пред всички, като се разчуе, че е дошъл да отведе старата вещица Фелдхаймерин в разкошна носилка, теглена на всичко отгоре от мулета, и че ще я прибере да живее при себе си. По това се е метнал на майка си, тя бе така нахална да прикотква болни и какви ли не никакъвци. Ах, ако знаеше баща му, би се обърнал в гроба!

– Да, и би рекъл „Знам! Тъпа работа!“

– Но той наистина не се шегува! Ето че се задава със стареца и не се срамува да го води под ръка! – с ужас възкликнала графинята. – Елате, не искам да го срещам повече.

Те се отдалечили, а Куно придружил въззрастния си учител до моста и му помогнал да се качи в носилката.

Като стигнал подножието на планината, той спрял пред къщурката на госпожа Фелдхаймерин, която го очаквала, наредила до чемширената си тояжка вързоп, пълен с разни шишенца и съдинки с отвари и какви ли не пособия.

Съвсем не станало както предвидила злонамерената графиня фон Цолерн. Хората от околията не се изненадали на постъпката на рицаря

5. Млад рицар благородник. (ист.)

Куно, похвалили го дори, задето решил да внесе радост в последните дни от живота на госпожа Фелдхаймерин, а заради това, че прибрал в замъка си стария отец Йозеф, започнали да го прославят като Божи човек.

Единствените, които му се сърдели и злословели зад гърба му, били неговите братя и графинята. Но с лошото отношение към брат си те навредили само на себе си, защото си навлекли хорската неприязън. Като възмездие плъзнала мълвата, че близнаците никак не се разбират с майка си, съжителстват в непрестанни разпри и все гледат да си причинят един на друг някаква злина.

Граф Куно фон Цолерн-Хиршберг на няколко пъти опитвал да се помири с братята си, защото не можел да търпи да минават край крепостта му и да не го заговарят, да го срещат по гората и полетата и да го поздравяват по-хладно и от чужденци. Но усилията му в повечето случаи не само че отивали напразно, но дори предизвиквали подигравките им.

Един ден той намислил средство, с което се надявал да спечели сърцата на братята си, защото знаел, че са стиснати и алчни.

Някъде по средата между трите замъка се намирало езеро, което се падало в имота на Куно. В него се въдели най-хубавите щуки и най-хубавите шарани в цялата околност и разочарованието на братята, които били страстни рибари, от това, че баща им е забравил да им препише езерцето, било голямо. Близнаците били твърде горди, за да си позволят да ловят риба без знанието на Куно, а и не желали да го молят за позволение.

Куно познавал добре братята си, знаел какво им е на сърцето и заради това един ден ги поканил на среща край езерото.

Била красива пролетна утрин, когато почти по едно и също време тримата братя се задали откъм трите крепости.

– Я виж ти! – възкликнал Малкия Шалк. – Какво съвпадение! Точно в седем тръгнах от Шалксберг.

– Аз също, аз също! – отвърнали братята фон Хиршберг и фон Цолерн.

– Е, това ще рече, че езерцето е точно по средата – продължил Малкия Шалк. – Бива си го!

– Да, и тъкмо заради това ви поканих да дойдете тук. Знаем, че и двамата сте запалени рибари и макар и аз да обичам да хвърлям по някоя въдица, в езерото има достатъчно риба и за трите замъка, а на бреговете му има място и за трима ни, дори и да сме излезли на риболов по

едно и също време. Затова ми се ще от днес нататък това езеро да бъде общо и вие двамата да имате същите права над него като мен.

– Ау, брат ни е невероятно милостив – рекъл Малкия Шалк, като се подхилквал иронично. – Ще ни отпусне шест моргена земя и неколкостотин рибета! А какво ще трябва да дадем в замяна, че пари не иска само смъртта?

– Не ви ща пари – засегнал се Куно. – Ах! Та аз искам само от време на време да ви виждам край езерото и да разговарям с вас. В края на краищата сме синове на един баща.

– Не! – отвърнал онзи от Шалксберг. – Така няма да стане, защото няма нищо по-глупаво от това да имаш дружина, докато ловиш. Винаги единият пропъжда рибата на другия. Но ако се разберем кой кога ще лови, да кажем – понеделник и четвъртък ти, Куно, вторник и петък – Волф, а сряда и събота – аз, би ме устроило.

– Мен и това няма да ме устрои – рекъл намръщеният Волф. – Не ща да имам нищо даром, нито пък да деля. Имаш право, Куно, да ни предлагаш езерото, защото е редно и тримата да имаме еднакъв дял от него, но хайде да хвърляме зар и да видим на кого да принадлежи то за в бъдеще. Ако аз изляза късметлията и на мен се падне, ще ми искате позволение и ще можете да ловите в него.

– Аз не си служа със зар – отвърнал Куно, натъжен от упорството на братята си.

– Ами да – засмял се Малкия Шалк, – за такъв смирен и богобоязлив човек като брат ни хвърлянето на зар е смъртен грях. Но аз ще ви предложа нещо друго, от което и най-големият светец няма да се срамува. Хайде да отидем да си вземем рибарски конец и кукички и да почнем да ловим риба. Който от нас до обяд, когато камбаната в Цолерн удари дванайсет часа, е наловил най-много, ще получи езерото и ще може да го нарича свое.

– Всъщност аз съм един глупак – рекъл Куно, – да се боря за това, което ми принадлежи по право, но за да видите, че не се шегувам за поядлбата, ще донеса рибарските си такъми.

Пришпорили конете към замъците си. Близнаците заръчали на слугите си да потърсят под по-едрите камъни червеи за стръв и колкото се може по-скоро да им ги донесат, а Куно си взел такъмите, приготвил си сам стръв, както го била учила на времето госпожа Фелдхаймерин, и пристигнал на мястото пръв. Като дошли и другите двама, той ги оставил те първи да си изберат най-хубавите и най-удобните места и чак тогава хвърлил своята въдица.

А рибите сякаш познали, че той е господарят на езерото – цели па-сажи от шарани и шуки се насочили към него и около въдицата му за-гъмжало от риба. По-старите и по-едрите изтиквали малките и не мина-вал и миг Куно да не улови някоя. Само като потопял въдицата си във водата – и двайсет до трийсет рибки зяпвали насреща му, устремени към острата кука. Не били изминали и два часа и Куно се заринал с ри-ба, и то от най-хубавата. Тогава спрял да лови и отишъл при братята си да види докъде са стигнали. Малкия Шалк бил хванал един дребен ша-ран и две нищо и никакви бели риби, а Волф – две мрени и две малки кротушки. И двамата седели, вперили посърнали погледи във водата, за-щото дори от място виждали огромната купчина с риба, която успял да налови брат им.

Щом Куно се приближил до Волф, той скочил, като едва сдържал яда си, скъсал конеца на въдицата, счупил пръчката на парчета и я мет-нал в езерото.

– Как ми се иска да имах хиляда куки, които да хвърля вместо тази една и на всяка да се мята по една от тези твари – креснал той. – Но ни-що не става по обикновения начин, а все се намесва някое магьосничес-тво или вещерско дело. Как иначе, ти, Смотания Куно, ще хванеш за един час повече риба, отколкото аз хващам за една година?!

– Да, да, сега си спомних – обадил се и Малкия Шалк – научил се е на риболов от госпожа Фелдхаймерин, тази долна вещица. А ние сглу-пихме да се състезаваме с него, та на него още малко му остава да стане майстор по вещерските изкуства.

– Ама че сте зли! – отвърнал им Куно обезсърчено. – Тази сутрин, прекарана с вас, ми бе достатъчна, за да разбере колко сте стиснати, безсрамни и груби. Вървете си и не се връщайте повече! Повярайте ми, че ако бяхте поне наполовина набожни и добри колкото е тази жена, ко-ято черните като вещица, щеше да е по-добре за спасението на душите ви.

– Не, тя не е същинска вещица! – присмял му се Малкия Шалк. – Обикновено такива бабички умеят да предсказват, а госпожа Фелдхай-мерин е гадателка колкото гъската е лебед. Нали беше предрекла на ба-ща ни, че голям дял от наследството му щял да се продава за един еле-нов гулден, значи той трябваше да стигне до просешка тояга, а до смъртта му всичко му принадлежеше, доколкото се вижда от непокътна-тите зидове на Цолерн! Хайде, върви си, госпожа Фелдхаймерин не е нищо друго освен една изкуфяла старица, а ти си си Смотания Куно!

След тези думи Малкия бързо се отдалечил, защото се боял от

здравата ръка на брат си, а Волф го последвал, като бълвал всички ругатни, научени от баща му.

Куно поел към дома си, разстроен до дъното на душата си, защото сега виждал ясно, че братята му не желаят да живеят в разбирателство с него. Толкова се засегнал от тежките им думи, че на другия ден легнал болен и прескочил гроба единствено благодарение на утехата, която намирал при праведния пастор Йозеф, и на силните лековити отвари на госпожа Фелдхаймерин.

Когато братята му научили, че Куно лежи тежко болен, устроили пиршество и в приповдигнато от виното настроение се уговорили, ако Смотания Куно се помине, този от двамата, който пръв научи, да извести на брат си, като стреля по веднъж с всичките си топове. На този, който гръмнел пръв, се полагала бъчвата с най-хубавото вино от избата на Куно. След като се уговорили така, Волф изпратил един от слугите си да се навърта около стражата на Хиршберг, а Малкия Шалк дори дал голям подкуп на един от слугите на Куно, за да го извести незабавно, щом настъпи последният час на господаря му.

Този слуга обаче бил на страната на благия си и почтен господар, а не на лошия граф на Шалксберг. Една вечер попитал загрижено госпожа Фелдхаймерин за състоянието на господаря си и като научил, че то е съвсем добро, ѝ разкрил какво кроят братята му и че възнамеряват да дадат радостни залпове по случай смъртта на господаря му. Щом чула това, старицата се разгневилa и веднага го предала на графа. Тъй като на него не му се вярвало братята му да го ненавиждат толкова силно, тя го посъветвала да ги подложи на изпитание и умишлено да разпространи слуха, че е мъртъв. Така много скоро щяло да се чуе дали гърмят с топове си или не. Графът наредил пред него да се яви слугата, който бил подкупен от брат му. Разпитал го още веднъж и му заповядал да се качи на един кон и да препусне към Шалксберг, а щом стигне там, да извести за близкия край на господаря си.

Като видял слугата да препуска колкото сили има от Хиршберг надолу, стражът на граф Волф фон Цолерн го спрял и го запитал накъде се е разбързал толкова.

– Ах – отвърнал слугата, – бедният ми господар няма да може да изкара нощта. Никой вече не храни надежда за живота му.

– Така ли?! Значи стана време? – възкликнал другият, хукнал към коня си, метнал се отгоре му и препуснал с всички сили надолу към Цолерн. Само като стигнал до портите на крепостта, конят му се строполил мъртъв, а той само успял да извика: „Граф Куно умира!“ и също паднал

безжизнен на земята. Тогава в дола прокълтели топовете на Хохенцолерн. Граф Волф и майка му не можели да се нарадват на бъчвата с хубаво вино, на наследството, бижутата и силния екот на топовете. Но той идел от Шалксберг и Волф, като се засмял, казал на майка си:

– И Малкия е имал шпионин, значи трябва поравно да делим виното, както и останалото наследство.

После се метнал на коня, защото се безпокоял, че Малкия Шалк може да го изпревари и преди него да прибере някои от скъпоценностите на починалия.

Братята се срещнали при рибното езеро и се изчервили, защото всеки от тях бързал да стигне пръв в Хиршберг. Продължили заедно нататък, но не разменили и дума за Куно, а като братя обмисляли как ще я карат занаят и кой ще е собственикът на Хиршберг. Като минали през моста на крепостта обаче и навлезли в двора на замъка, брат им се показал жив и здрав на прозореца. От погледа му само хвърчели искри на ярост и болка.

Щом го съгледали, близнаците силно се стреснали, взели го първо за призрак и се прекръстили, но като видели, че е от плът и кръв, Волф изкрещял:

– Ей, дявол го взел, така се зарадвах! Тъпа работа! А си мислех, че си умрял!

– Рано или късно, все ще стане! – рекъл Малкия, като стрелкал отровни погледи нагоре към брат си.

А той им заговорил с гръмовит глас:

– От този час нататък всичките ни роднински връзки са прекъснати. Добре чух радостните ви запове, но да знаете, че аз съм наредил в двора пет полски оръдия и съм ги напълнил догоре във ваша чест. Бягайте надалеч или ще усетите как се гърми в Хиршберг.

Двамата не изчакали да им се повтаря, защото видели, че Куно не се шегува. Запрепусkali кой от кой по-бързо надолу по склона, а брат им изстрелял един снаряд, който профучал над главите им, така че в миг и двамата направили дълбок и почтителен поклон. Но той искал само да ги сплаши, а не да ги нарани.

– Ти изобщо защо стреля? – попитал сърдито Малкия Шалк брат си.

– Глупак, стрелях, защото чух теб. Не почнах аз, попитай майка! – отвърнал Волф. – Ти стреля пръв и ни докара тоя позор, дребен нахалнико!

Малкия не му останал длъжник, върнал му обидата и щом стигнали

рибното езеро, вече си разменяли от най-хубавите ругатни, останали им в наследство от Тъмния облак на Цолерн. Накрая се разделили смразени като врагове.

Един ден след това Куно написал завещанието си и госпожа Фелдхаймерин рекла на отчето:

– Мога да се хвана на бас, че това, което написа, не ще зарадва артилеристите.

Колкото и да била любопитна и да настоявала да научи от любимеца си повече за завещанието му, той не ѝ открил нищо. Добрата женица така и не го узнала, защото година по-късно се поминала. Нито мехлемите, нито лечебните отвари могли да ѝ помогнат, защото я повалили деветдесет и осемте ѝ години – старостта, която отвежда дори и най-здравия човек в гроба. Граф Куно наредил да ѝ устроят погребение, подобаващо по-скоро на майка, отколкото на бедна жена и след това се почувствал много по-самотен, още повече че не след дълго отец Йозеф последвал госпожа Фелдхаймерин.

Но това не траело дълго – благородният Куно се поминал едва на двацет и осмата си година. Зли уста разправяли, че Малкия Шалк го отровил.

Както и да е, няколко часа след кончината му в Цолерн и Шалксберг се чул отново тътена на топовете заедно с двацет и пет изстрела.

– Този път не му се размина – рекъл Шалк, когато двамата братя се срещнали по пътя.

– Да – отвърнал Волф, – но аз съм си приготвил пушката, в случай че отново възкръсне и ни наругае от прозореца както онзи път. Тя ще го украти и ще го накара да се държи любезно.

Докато яздели към замъка, към тях се присъединил един непознат ездач със свитата си. Близнаците си помислили, че навярно е приятел на брат им и иде да помогне за погребението. Затова направили опечалени физиономии и пред него започнали да възхваляват починалия и да оплакват ранната му кончина, а Малкия Шалк успял дори да пусне няколко крокодилски сълзи. Но конникът не им отвърщал нищо, а яздел тихо-мълком редом с тях нагоре.

– Така, а сега нека се разположим удобно, донеси вино, винарю, но да е от най-доброто! – викнал Волф, щом слязъл от коня.

Заизкачвали се по извитите стълби към салона, но немият ездач ги следвал и там и когато близнаците се разположили нашироко около масата, той извадил от елека си един сребърник и го хвърлил на масата така, че той се претърколил и иззвънтял.

– Така, ето ви наследството. Точно колкото заслужавате – един еленов гулден – рекъл непознатият.

Двамата братя се спогледали учудено, засмели се и го попитали какво иска да каже с това.

А конникът извадил един подпечатан по всички правила пергамент, в който Смотания Куно бил описал всичките нападки, отправяни му от братята приживе и в края заявявал волята си, че след смъртта му цялото му наследство и имущество, с изключение на бижутата на блажената му майка, трябвало да се продаде на Вюртемберг, и то за един жалък еленов гулден! А с бижутата трябвало да се издигне приют за бедни в град Балинген.

Братята отново се смяли, но този път не им било никак до смях, само стискали зъби, защото срещу Вюртемберг не могли нищо да предприемат. Така загубили хубав имот, гори, ниви, града Балинген и дори рибното езеро, а наследили само един нищо и никакъв еленов гулден.

Волф го мушнал сърдито в елека си, не казал нито „да“, нито „не“, нахлупил баретата си на главата, минал навъсен покрай вюртембергския комисар, без да се сбогува, после се метнал на коня си и препуснал към Цолерн.

Когато на другата сутрин майка му започнала да го измъчва с упреците си, че са проиграли имота и бижутата на брат си, Волф поел към отсрещната страна на хълма, при Шалк в Шалксбург.

– Да изпием или да проиграем наследството си? – попитал го той.

– По-добре да го изпием – рекъл Шалк, – защото така и двамата не ще загубим. Хайде да идем в Балинген и да излезем пред хората, ей така, напук, нищо че позорно загубихме градчето.

– В „Агнето“ имат такова червено вино, че по-хубаво не пие дори и кралят – добавил Волф.

И ето че двамата се запътили към „Агнето“. Попитали колко струва кана вино и пили дотогава, докато не изчерпали еленовия гулден. Тогава Волф се изправил, извадил от елека си сребърника със скачащия елен, хвърлил го на масата и рекъл:

– Ето си ви вашия гулден, сигурно така е правилно.

Кръчмарят взел гулдена, погледнал го от едната, погледнал го от другата страна и като се засмял, рекъл:

– Да, ако не беше еленов гулден – добре, но вчера вечерта пристигна глашатаят от Щутгарт и днес сутринта извести от името на графа на Вюртемберг, на когото принадлежи вече градът, че тези гулдени са се

обезценили. Дайте ми други пари!

Двамата братя се спогледали преbledнели.

– Плащай! – рекъл единият.

– Нямах ли никакви пари? – попитал другият.

Накратко, задлъжнели на кръчмаря на „Агнето“ в Балинген с гулден.

Тръгнали си умълчани и умислени, но като стигнали на кръстопътя, от който се тръгвало вдясно към Цолерн, а в вляво към Шалксберг, Шалк рекъл:

– А сега какво? Оказва се, че наследихме по-малко от съвсем нищо. А освен това виното беше лошо.

– Така е – отвърнал брат му. – Каквото предрече госпожа Фелдхаймерин все пак се сбъдна – „Ще видите какво ще остане от наследството му, има, няма един еленов гулден!“. Ето че не ни стигна дори за кана вино.

– Знам! – рекъл оня от Шалксбург.

– Тъпа работа! – добавил другият от Цолерн и потеглил към замъка си, озлобен от себе си и от света.

– Това е сагата за еленовия гулден – завършил ковачът – и сигурно се опира на действителен случай. Стопанинът на Дюрванген, което не е далеч от трите замъка, я е разказал на най-добрия ми приятел, който като водач често кръстосва швабските плата и все се отбива в Дюрванген.

Гостите на странноприемницата заръкопляскали на ковача.

– Какво ли не научава човек, докато скита по широкия свят – възкликнал коларят. – Сега се радвам, че не си изгубихме времето в игра на карти. Това е много по-интересно. А историята запомних така добре, че утре мога да я разкажа на другарите си съвсем точно, без да променя и дума.

– А аз – обадил се студентът, – докато разказвахте, се сетих за една история.

– О, разкажете я, разкажете я! – помолили го ковачът и Феликс.

– Добре – отвърнал студентът, – дали сега или по-късно ще ми дойде редът, е все едно. Просто искам да споделя какво чух веднъж. Това, което ще ви разкажа, се е случило наистина.

Той се настанил удобно и тъкмо щял да започне разказа си, когато стопанката на странноприемницата сложила хурката си настрана и се приближила към гостите.

– Господа, вече е време да си лягате – рекла тя. – Удари девет часа,

утре също е ден.

– Ами тогава си лягай – възкликнал студентът, – дай ни още една бутилка вино и няма да те задържаме повече.

– Дума да не става – отвърнала ядосано кръчмарката. – Докато има хора в кръчмата, стопанката и прислужникът са длъжни да останат. С две думи, господа, разотивайте се по стаите си. Хайде, не ми досаждайте. Гуляйте при нас са до девет.

– Какво говорите, стопанке – учудено рекъл ковачът. – Какво ще ви пречим, ако седим тук, докато вие спите? Ние сме почтени хора и няма да изнесем нищо, нито пък ще си тръгнем, без да сме си уредили сметката. Но да се държат така с нас не бих позволил в нито една странноприемница.

Жената го стрелнала сърдито с поглед:

– Да не мислите, че заради някакъв си ненормален занаятчия или бродяга, от който ще изкарам дванайсет кройцера, ще наруша правилника? За последен път ви казвам, че не търпя подобни нередности.

Ковачът искал да ѝ възрази още нещо, но студентът го изгледал многозначително и смигнал на другите.

– Добре – казал. – Щом стопанката казва, нека да се прибираме по стаите си. Но е добре да имаме по някоя свещ, за да си светим в тъмното.

– С това не мога да ви услужа – троснато му отвърнала кръчмарката. – Другите ще успеят да намерят пътя, а на вас тази угарка ще ви свърши работа.

Младежът взел угарката от свещта, без да каже нищо, и се изправил. Другите го последвали, а занаятчиите взели торбите си, за да ги занесат в стаята си, и тръгнали след студента, който им светил по стълбата.

Когато се качили горе, студентът ги помолил да стъпват по-леко, отключил вратата си и им махнал да влязат при него.

– Вече няма никакво съмнение – рекъл той – иска да ни предаде. Не забелязахте ли колко беше притеснена, като ни прашеше по леглата? Не искаше по никакъв начин да останем будни. Сигурно си мисли, че ще си легнем и така ще я улесним още повече.

– Но не мислите ли, че все още не е късно да избягаме? – попитал Феликс. По-възможно е да се спасим в гората, отколкото тук в стаята.

– И тези прозорци са с решетки – възкликнал студентът, след като напразно се опитал да извади една от железните пръчки. – Ако искаме да избягаме, имаме само един изход – през външната врата. Но не

вярвам да ни пуснат.

– Може да опитаме – рекъл коларят. – Аз ще пробвам да стигна до двора. Ако няма пречки, ще се върна и ще ви изведа.

Останалите се съгласили с предложението му. Коларят си свалил обувките и се промъкнал на пръсти към стълбата, а другарите му останали да се ослушват страхливо горе в стаята.

Тъкмо когато безпрепятствено, незабелязан от никого, стигнал до половината от стълбата и заобиколил някакъв стълб, ненадейно насреща му изсочил един страшен дог, стоварил лапите си на раменете му и право в лицето му оголил два реда дълги остри зъби. Коларят не посмял да шавне, защото и при най-малкото движение ужасното куче щяло да го захапе за гърлото. То започнало да вие и да лае и прислужникът и жената веднага излезли със свещи в ръце.

– Накъде сте се запътили? Какво желаете? – викнала жената.

– Трябва да си взема нещо от двуколката – отвърнал коларят, целият треперещ като лист, защото през отворената врата на стаята забелязал черните, подозрителни лица на мъже с пушки в ръцете.

– Можехте да ни кажете за това по-рано – сърдито рекла жената.

– Фасан, дръпни се! Заклучи портите, Якоб, и светни на човека да отиде при колата си.

Кучето отдръпнало ужасната си муцуна и лапи от раменете на каруцаря и отново легнало на стълбите, а прислужникът изпълнил каквото му заръчали.

Не можело да става и дума за бягство. Но като се размислил какво да вземе от двуколката си, коларят се сетил за половинка восъчни свещи, които трябвало да закара до най-близкия град. „Угарката от свещ горе няма да изкара и четвърт час – помислил си той. – А ще ни е нужна светлина.“

Взел тогава той две свещи от двуколката, мушнал ги в ръкава на палтото си и нарочно го извадил пред прислужника, като казал, че ще се завива с него през нощта.

После стигнал до стаята си без произшествия. Разказал на другарите си за голямото куче, което лежало като страж до стълбите, за мъжете, които мярнал, за всички средства, с които стопаните вардели пътниците да не избягат, и приключил разказа си с въздишка:

– Няма да преживеем тази нощ.

– Не вярвам – възразил му студентът. – Не смятам тези хора за толкова глупави, че да отнемат живота на четирима души заради дребния яр, който ще изкарат от нас. Но не бива да се отбраняваме. Моята

загуба ще е най-голяма – конят ми вече е в техните ръце, а платих за него петдесет дуката едва преди четири седмици. Кесията и дрехите си ще дам доброволно, защото животът ми, в края на краищата, е по-скъп от всичко това.

– Лесно ви е да говорите – обадил се коларят. – Тези неща, които може да загубите, не се набавят трудно, но аз съм разсилният на Ашафенбург и карам в колата си какви ли не стоки. В конюшната пък са два хубави жребца, които са единствената ми собственост.

– Не ми се вярва да ви посегнат – отбелязал златарят. – Ограбването на разсилен би предизвикало голяма шумотевица. Но заставам зад това, което казва господинът – предпочитам да харижа всичко, което имам, и да им дам дума, че никога не ще ги издам, нито ще се оплача от тях, отколкото заради нищожното си имущество да се опълча на хора, въоръжени с пушки и пищови.

Докато той говорел, коларят извадил свещите. Закрепил ги на масата и ги запалил.

– За Бога, нека потърпим и да видим какво ще ни сполети – рекъл той. – Да седнем отново заедно и да прогоним съня, като си разказваме истории.

– Добре – отвърнал студентът. – И защото аз бях на ред, мисля сега да ви разкажа Легендата за студеното сърце...

КРАЙ

Wilhelm Hauff
Die Sage vom Hirschgulden, 1828

Сканиране, разпознаване и редакция: NomaD, 2009
Издание: Вилхелм Хауф. Приказки. Издателство „Труд“, 2006

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11175>]